

PRIVREMENI IZVEŠTAJ

13. februar – 4. mart 2014.

7. mart 2014. godine

I. REZIME

- Dana 16. marta, srpski glasači će izabrati 250 članova Narodne skupštine sa četvorogodišnjim mandatom, u skladu sa proporcionalnim izbornim sistemom zatvorenih lista unutar jedne izborne jedinice koja obuhvata područje cele zemlje.
- Budući da pravni okvir nije pretrpeo izmene i dopune nakon izbora u 2012, određeni pravni nedostaci na koje je OEBS/KDILJP ukazao u svom izveštaju nisu razmatrani.
- Prevremenim parlamentarnim izborima upravlja izborna administracija na dva nivoa koju čine Republička izborna komisija (RIK) i 8.387 biračkih odbora; 166 radnih tela je osnovano kao *ad hoc* međunivo izborne administracije.
- Učinjeni su naponi da se poboljša kvalitet biračkog spiska eliminisanjem duplih upisa podataka, brisanjem podataka o biračima koji su preminuli i uvođenjem latinične transkripcije imena i prezimena birača koji pripadaju nacionalnim manjinama.
- Devetnaest izbornih lista koje su prijavile političke partije, koalicije i grupe građana registrovano je u inkluzivnom procesu. Izborni kandidati su pri podnošenju registracionih dokumenata postupili u skladu sa zakonski propisanim uslovima u pogledu kvota za manje zastupljeni pol.
- Predizborna kampanja je dinamična jer izborni kandidati koriste različite instrumente da bi doprli do birača. Neki od sagovornika su izrazili zabrinutost zbog zloupotrebe položaja i zastrašivanja glasača tokom sprovođenja kampanje po sistemu “od vrata do vrata”.
- Agencija za borbu protiv korupcije je angažovala posmatrače po celoj zemlji da prate aktivnosti u kampanji i prikupe podatke kojim će proveriti finansijske izveštaje o kampanji izbornih kandidata posle izbora.
- Kao i za prethodne izbore, Skupština nije imenovala članove Nadzornog odbora za praćenje i kontrolu aktivnosti u kampanjama koje vode stranke, kandidati i mediji. RIK je obavestio OEBS/KDILJP Ograničenu misiju za posmatranje izbora da će odbijati prigovore čije je rešavanje u nadležnosti Nadzornog odbora. Opšte prigovore na medije razmatra Republička radiodifuzna agencija .

II. UVOD

Dana 29. januara 2014. raspisani su prevremeni parlamentarni izbori za 16. mart. Na poziv srpskih vlasti da vrši posmatranje izbora, OEBS-ova Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (OEBS/KDILJP) je 13. februara otvorila Ograničenu misiju za posmatranje izbora u Republici Srbiji (u daljem tekstu: "Ograničena misija") koju predvodi ambasador Boris Frlec. Ova misija ima sedište u Beogradu i sastoji se od deset članova koji čine bazični tim, dok je dvanaest dugoročnih posmatrača 19. februara razmešteno na šest lokacija širom Srbije. Članovi Ograničene misije dolaze iz 19 zemalja članica OEBS-a.

Dana 16. marta, pored parlamentarnih izbora, održaće se i lokalni izbori na pet lokacija i o njima će Ograničena misija dati svoj komentar samo u onoj meri u kojoj oni budu uticali na parlamentarne izbore. U skladu sa standardnom metodologijom OEBS/KDILJP-a za posmatranje izbora, Ograničena misija namerava da poseti ograničeni broj glasačkih mesta na dan izbora, ali neće sprovesti nikakvo sveobuhvatno ili sistematsko posmatranje postupka na dan izbora.

III. OSNOVNI PODACI

Dana 29. januara 2014. godine je Predsednik Tomislav Nikolić, na predlog vlade, raspustio Narodnu skupštinu i raspisao prevremene parlamentarne izbore za 16. mart. Poslednji parlamentarni izbori su održani 6. maja 2012, istovremeno kada je održan i prvi krug predsedničkih izbora. OEBS/KDILJP Ograničena misija je u zaključku svog konačnog izveštaja navela da su "izbori obezbedili glasačima da izaberu iz širokog dijapazona različitih političkih mišljenja i okarakterisani su kao izbori na kojima su se poštovala osnovna prava i slobode".¹

Posle izbora 2012. godine, Srpska napredna stranka (SNS) i Socijalistička partija Srbije (SPS) su formirale vladajuću koaliciju. Zahtev za raspisivanje prevremenih izbora partije opravdavaju potrebom za obnavljanjem političkog mandata radi sprovođenja reformi sa ciljem unapređenja srpske ekonomije, što je deo pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj uniji koji su zvanično otvoreni 21. januara 2014.

IV. PRAVNI OKVIR I IZBORNI SISTEM

Jednodomsku skupštinu čini 250 članova koji su izabrani sa četvorogodišnjim mandatom, u skladu sa proporcionalnim izbornim sistemom zatvorenih lista unutar jedne izborne jedinice koja obuhvata područje cele zemlje. Mandati se raspoređuju među kandidatima sa lista koji su dobili više od pet procenata glasova. Liste na kojima su zastupljene nacionalne manjine izuzete su iz uslova koji se odnosi da dostizanje praga od pet procenata.

Pravni okvir za parlamentarne izbore obuhvata sledeće: Ustav iz 2006; Zakon o izboru narodnih poslanika (ZINP) iz 2002, naknadno izmenjen i dopunjen 2011; Zakon o jedinstvenom biračkom spisku (ZJBS) iz 2009, naknadno izmenjen i dopunjen 2011 i Pravilnik o radu Republičke izborne komisije (RIK) usvojen 2012. Zakon o finansiranju političkih aktivnosti (ZFPA) iz 2011; Zakon o političkim

¹ Svi prethodni izveštaji OEBS/KDILJP-a koji se odnose na Srbiju mogu se pronaći na web stranici: <http://www.osce.org/odihr/elections/serbia>.

partijama iz 2009; Zakon o radiodifuziji iz 2002, naknadno izmenjen i dopunjen 2009, i Krivični zakon iz 2005 takođe sadrže odredbe koje se odnose na sprovođenje izbora. Budući da zakonske odredbe kojima se uređuju parlamentarni izborni nisu pretrpele izmene i dopune posle parlamentarnih izbora u 2012. godini, o pravnim nedostacima na koje je OEBS/KDILJP ukazao u svom Konačnom izveštaju o parlamentarnim izborima 2012. Ostali su nerazmatrani. Svi sagovornici OEBS/KDILJP Ograničene misije su istakli da zbog kratkog vremenskog perioda između prošlih i sadašnjih izbora nije bilo moguće učiniti bilo kakve promene zakona u skladu sa preporukama koje je OEBS/KDILJP dao posle izbora 2012. godine.

RIK je ponovio izdanje Uputstava za sprovođenje izbora narodnih poslanika za Narodnu skupštinu i Pravilnika o radu biračkih odbora 3. i 8. februara 2014, obuhvativši i izmene i dopune koje se odnose na rokove, kao i tehnička pitanja kao što su utvđivanje ispunjenosti kriterijuma za članove biračkog odbora i uslova za registraciju lista nacionalnih manjina.

V. IZBORNA ADMINISTRACIJA

Prevremenim parlamentarnim izborima upravlja izborna administracija na dva nivoa koju čine RIK i 8.387 biračkih odbora (BO), od kojih će 29 biti postavljeno u kaznenim zavodima i 35 će biti formirano u 20 zemalja u inostranstvu. RIK je stalno telo koje čine predsedavajući komisije, zamenik predsedavajućeg i 16 stalnih članova i njihovih zamenika, koje postavlja Narodna skupština i dodeljuje im mandat od četiri godine. Ovim su obuhvaćena i dva člana bez prava glasa – sekretar i predstavnik Republičkog statističkog zavoda (RSZ)². U toku izbornog perioda, svaki izborni kandidat ima pravo da imenuje jednog člana (i zamenika) u proširenom sastavu RIK-a i ti članovi imaju ista prava i dužnosti kao i stalni članovi.

Birački odbori su sastavljeni na isti način i imaju tri stalna člana i njihove zamenike, kao i, u proširenom sastavu, članove koje imenuju izborni kandidati i koje naknadno postavlja RIK. Lokalni izbori za Skupštinu grada Beograda i opštinska veća u Negotinu, Pećincima, Aranđelovcu i Boru održaće se 16. marta. U svakoj od ovih opština BO odražavaju politički sastav lokalne skupštine³. RIK je objavio svoja Uputstva i pravilnik o radu BO, ali su lokalne samouprave izrazile potrebu za detaljnijim uređenjem procesa.

Pored tela izborne administracije predviđenih pravnim okvirom, RIK je ustanovio dva tipa *ad hoc* tela: radna tela i opštinske izborne komisije. U tri opštine gde će se održati samo parlamentarni izbori RIK je osnovao radna tela za sprovođenje konkretnih logističkih zadataka (npr. dostavljanje nesenzitivnog materijala RIK-u). Radna tela imenuju političke partije koje su zastupljene u Narodnoj skupštini i to na način koji se primenjuje za izbor članova komisije i koji je odobren od strane RIK-a. U opštinama u kojima će se održati i parlamentarni i lokalni izbori, osnovane su opštinske izborne

² Sadašnji sastav RIK-a, u skladu sa čl. 33 ZINP je sledeći: SNS – 10 članova, Demokratska stranka (DS) – 7 članova, Socijalistička partija Srbije (SPS) – 5, Demokratska stranka Srbije (DSS) – 3, Liberalno demokratska partija (LDP) – 2, Ujedinjeni regioni Srbije (URS) – 2, Partija ujedinjenih penzionera Srbije (PUPS) – 2, Socijalna demokratska partija Srbije (SDPS), Nova Srbija (NS), Jedinsvena Srbija (JS), Savez vojvođanskih Mađara (SVM), Demohrišćanska stranka Srbije (DHSS) – svaka po jednog člana.

³ Partije koje učestvuju samo na lokalnim izborima imaju pravo da imenuju jednog člana BO (i njegovog/njenog zamenika) na svim BM u okviru izborne jedinice, ako su upisali kandidate za najmanje 60 procenata mesta (30 procenata za stranke koje zastupaju nacionalne manjine).

komisije i podređene su RIK-u. Zatim, 18. februara je 26 članova RIK-a postavljeno za regionalne koordinateure a svaki okrug u Srbiji radi nadgledanja priprema za izbore.

RIK za sada obavlja efikasno svoj posao, na transparentan način i otvoren je za akreditovane posmatrače i medije. Dnevni red se ne objavljuje unapred, ali se zapisnici sa sednica blagovremeno objavljuju na web stranici RIK-a. Odluke koje je RIK do sada doneo usvojene su na kolegijalan način, bilo jednoglasno ili sa ogromnom većinom. Radna tela koja trenutno posmatra OEBS/KDILJP Ograničena misija rade profesionalno.

VI. REGISTRACIJA BIRAČA

Zakonom o izboru narodnih poslanika (ZINP) iz 2009. uređuje se sastavljanje jedinstvenog elektronskog biračkog spiska koje vrši nadležno ministarstvo za državnu upravu. Nakon izbora održanih 2012, Vlada je pitanja državne uprave dodelila u nadležnost Ministarstvu pravde, koje je tako postalo Ministarstvo pravde i državne uprave (MPDU). Jedinstveni elektronski birački spisak je prvi put korišćen u toku izbora 2012. i izvodi podataka koji su u njemu sadržani će biti dostavljeni za svako biračko mesto.

Pravo da bira i da bude izabran za narodnog poslanika garantovano je svakom državljanu Republike Srbije starijem od 18 godina, koji ima prebivalište u Srbiji i pravnu sposobnost. Glasači imaju pravo da traže da budu uvršćeni u biračke spiskove u mestu gde imaju privremeni boravak i u inostranstvu. Odgovarajuće izmene u biračke spiskove moraju uneti nadležni organi i zatim ih dostaviti MPDU. Iako se birački spiskovi ne stavljaju na uvid javnosti, birači mogu da provere svoje lične podatke i saznaju kojem biračkom mestu pripadaju putem interneta - online,⁴ preko SMS poruke ili u opštini, na zahtev. U skladu sa ZINP, glasači imaju pravo da pregledaju birački spisak i zahtevaju izmene, ako je to primenljivo. Utvrđeni rok za proveru biračkog spiska je od 30. januara do 28. februara i prijavljeno je da je za to bilo relativno malo interesovanja od strane birača.

MPDU i organi lokalne samouprave su obavestili OEBS/KDILJP Ograničenu misiju o znatnim naporima uložnim od 2012. godine na unapređivanju kvaliteta biračkih spiskova tako što su eliminisani dupli upisi i brisani podaci o preminulim biračima. MPDU procenjuje da je broj duplih upisa u biračke spiskove smanjen sa oko 25.000 u 2012. i ostaje još oko 5.000 duplih upisa koji moraju biti eliminisani na opštinskom nivou. Uprkos tome, iako je MPDU istakao da može biti da su neki upisi o preminulim glasačima još ostali u glasačkim spiskovima, sagovornici OEBS/KDILJP Ograničene misije do sada nisu izrazili veću zabrinutost za tačnost biračkih spiskova.

Na osnovu podataka koje je dostavio MPDU, RIK je 1. marta objavio da je okvirni broj birača 6.767.324, od kojih je njih 7.169 registrovano da glasa u inostranstvu. Birački spiskovi mogu biti menjani i dopunjavani odlukom MPDU do 13. marta, kada se objavljuje konačni birački spisak. Zakonom nije dozvoljena registracija na dan izbora.

MPDU je obavestio Ograničenu misiju da birački spisak ne sadrži nikakve posebne odredbe za interno raseljena lica koja će isto tako glasati na redovnim biračkim mestima kojima pripadaju po osnovu njihovog privremenog prebivališta. Glasanje će biti sprovedeno i u kaznenim institucijama, kako je

⁴ Videti web-stranicu Ministarstva pravde i državne uprave: <http://www.mpravde.gov.rs/electoralroll.php>.

utvrđeno zakonom.

VII. PODNOŠENJE KANDIDATURA I IZBORNIH LISTA

Političke partije, koalicije ili grupe građana mogu predložiti liste kandidata i pritom moraju poštovati minimalnu kvotu za manje zastupljeni pol od 33 procenta, sa barem svakim trećim kandidatom onog pola koji je manje zastupljen.

U skladu sa ZINP, svaki podnosilac izborne liste, da bi se registrovao, mora da podnese overene potpise najmanje 10.000 birača, shodno odredbi da svaki glasač može da podrži samo jednu listu. Izborni kandidati sa razvijenijom strukturom nisu imali problema sa prikupljanjem potpisa, dok su manje partije i grupe obavestile Ograničenu misiju da su takav uslov uspeli da ispune tako što su ušli u koaliciju sa jačim političkim organizacijama.

Potpise podrške overavaju službenici nižih sudova i isti se unose u sudski registar, kako je propisano zakonom. Naknada za overu potpisa iznosi 50 dinara po potpisu, što znači da trošak registracije izborne liste iznosi 500.000 dinara (oko 5.000 evra) ili više. MPDU je uključen u postupak overe potpisa tako što vrši eliminaciju potpisa onih koji nisu pronađeni u biračkom spisku ili su svoj potpis podrške već dali nekoj prethodno registrovanoj izornoj listi.

Krajnji rok za podnošenje dokumentacije potrebne za registraciju lista kandidata istekao je 28. februara, tako da je do danas registrovano 19 lista u inkluzivnom procesu.⁵ U toku postupka registracije, RIK je naložio nekim od kandidata da isprave nedostatke u podnetoj dokumentaciji u roku od 48 sati.⁶ RIK je odbio da registruje listu partije “Nijedan od ponuđenih odgovora” (NOPO) jer je podnela manje od 10.000 overenih potpisa. NOPO se žalio na odluku RIK-a Upravnom sudu i još se očekuje odluka suda po ovoj žalbi. Dok su svi registrovani izborni kandidati ispunili uslov kvote za manje zastupljeni pol pri podnošenju registracione dokumentacije, tri kandidatkinje su se povukle sa liste DS-a, tako da je broj ženskih kandidata pao ispod propisana 33 procenta. Uprkos toj činjenici, RIK je odlučio da ne odjavi ovu listu.

Redosled po kojem se izborni kandidati pojavljuju na glasačkom listiću utvrđen je redosledom po kojem su podnosili svoju dokumentaciju RIK-u. Glasački listići se štampaju na centralnom nivou i takođe i na jezicima manjina. Spisak izbornih mesta kojima treba isporučiti listiće na jezicima manjina utvrđuje RIK.

VIII. OKRUŽENJE U KOJEM SE ODVIJA KAMPANJA

Predizborna kampanja je započela 29. januara i završiće se 13. marta – 48 sati pre izbornog dana. Većina izbornih kandidata je pokrenula aktivne kampanje širom zemlje organizujući skupove, okupljanja u zatvorenom prostoru, kampanju vrata-do-vrata, oglašavajući se na bilbordima i posterima. Državni i privatni televizijski kanali, koji tradicionalno imaju znatan uticaj na oblikovanje stavova i

⁵ U okviru 19 lista postoji 7 koalicija, 8 političkih partija i 4 grupe građana.

⁶ LDP, Srpska radikalna stranka (SRS), Partija za demokratsko delovanje – Riza Halimi (PDD), Ruska stranka - Slobodan Nikolić; Koalicija svih građana naroda i narodnosti (RSD-SDS); Patriotski front – Borislav Pelević; Dosta je bilo – Saša Radulović.

preferencija birača, najbitniji su instrumenti kampanje. Veliki broj stranaka je koristio i društvene medije.

Kampanja protiče u dinamičnoj atmosferi, uz nekoliko izolovanih incidenata. Glavne teme kampanje su ekonomske reforme sa osvrtnom na rešavanje problema siromaštva i nezaposlenosti, kao i borba protiv korupcije i organizovanog kriminala. Većina izbornih kandidata izjavljuje da su posvećeni evropskim vrednostima i da se zalažu za ulazak u Evropsku uniju. Postoji nekoliko slučajeva korupcije koji, bilo indirektno ili direktno, uključuju ključne političke ličnosti, što je javnosti predočeno tokom same kampanje. Kao posledica toga, pojačale su se sumnje u političku nepristrasnost borbe protiv korupcije kod sagovornika OEBS/KDILJP Ograničene misije.

Neki od sagovornika OEBS/KDILJP Ograničene misije su ispoljili zabrinutost u vezi sa zloupotrebom položaja i zastrašivanjem u toku sprovođenja kampanje od vrata-do-vrata. Na početku aktivnije faze kampanje, 28. februara, Zaštitnik građana Republike Srbije, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu ličnih podataka i Agencija za borbu protiv korupcije objavili su zajedničku izjavu u kojoj su apelovali sve učesnike u kampanji da se pridržavaju zakona i da se uzdrže od korišćenja javnih sredstava za vođenje agresivne kampanje od vrata-do-vrata kao i od vođenja kampanje u objektima namenjenim deci.⁷

IX. FINANSIRANJE POLITIČKIH AKTIVNOSTI

Zakon o finansiranju političkih aktivnosti propisuje da predizborne kampanje mogu da se finansiraju i iz javnih i iz privatnih izvora sredstava i utvrđuje da nema limita za rashode izbornih kandidata. Javno finansiranje aktivnosti u kampanji oslanja se na 0.1 procenat koji se izdvaja iz državnog budžeta, od čega se 20 procenata raspodeljuje na jednake iznose među izbornim kandidatima. Preostalih 80 procenata se isplaćuje izbornim kandidatima posle izbora, proporcijano postignutim rezultatima. Neiskorišćena javna sredstva moraju biti vraćena u državni budžet. Gornji limit za privatne donacije za jednu izbornu kampanju iznosi 20 prosečnih mesečnih zarada (oko 7.000 evra) za pojedinca i 200 prosečnih zarada (oko 70.000 evra) za pravno lice.

Podnosilac liste koji želi da javna sredstva iskoristi za finansiranje kampanje mora da položi jemstvo u visini traženih sredstava, koje će deponovati u Ministarstvu finansija. Jemstvo će biti vraćeno podnosiocu liste ukoliko ovaj osvoji najmanje 1 procenat od važećih glasačkih listića. Javna sredstva moraju biti vraćena u slučaju da izborni kandidat ne dostigne ovaj prag.

Izborni kandidati su dužni da podnesu izveštaj o finansiranju kampanje Agenciji za borbu protiv korupcije u roku od 30 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora. U toku kampanje, Agencija za borbu protiv korupcije može zatražiti relevantne informacije od izbornih kandidata, izdati upozorenja i pokrenuti prekršajni postupak, ako izborni kandidat ne postupa u skladu sa preporukama Agencije za borbu protiv korupcije. Agencija za borbu protiv korupcije je angažovala 151 posmatrača (43 u Beogradu i 108 po Srbiji) da prate aktivnosti kampanje i prikupe podatke radi provere finansijskih izveštaja o kampanji izbornih kandidata posle izbora. Veliki broj sagovornika

⁷ “Apel nezavisnih kontrolnih organa političkim partijama u izornoj kampanji”, 28 februar 2014.
<http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr/2011-12-25-10-17-15/2011-12-25-10-13-14/3212-2014-02-28-09-34-10>.

OEBS/KDILJP Ograničene misije pozdravio je izrazito proaktivan stav Agencije za borbu protiv korupcije u kontekstu ovih izbora.

Dana 11. februara 2014. godine, Agencija za borbu protiv korupcije je započela postupak da utvrdi da li je Ministarka energetike, razvoja i zaštitne životne sredine Zorana Mihajlović (SNS) zloupotrebila državna sredstva za svrhe vođenja kampanje. Ministarka mora da svoj odgovor dostavi Agenciji za borbu protiv korupcije, posle čega će Agencija doneti odluku.

X. MEDIJI

Sloboda mišljenja i izražavanja je garantovana Ustavom. Zakon o jedinstvenom biračkom spisku garantuje biračima prava da dobijaju informacije o kampanji, a izbornim kandidatima pravo da obavestavaju građane o svom političkom programu. Zakonom o javnom informisanju se zabranjuje političko reklamiranje izvan predizborne kampanje i utvrđuju se principi jednake zastupljenosti i nediskriminacije u medijima. Zakon o reklamiranju propisuje da je nezakonito voditi kampanju koja je negativna i vodi se ciljno protiv ličnosti.

Republička radiodifuzna agencija (RRA) je razradila odredbe Zakona o narodnim poslanicima u svojim Opšte obavezujućim uputstvima od 9. marta 2012, u kojima se navodi da su emiteri dužni da obezbede slobodno, balansirano i nediskriminatorско medijsko izveštavanje svim kandidatima. Sva dodatna uputstva, da bi se gledaocima sa oštećenim sluhom omogućilo da prate predizbornu kampanju, RRA je štampala 29. januara. Državni emiter Radio Televizija Srbije (RTS) je usvojila set međunarodnih pravila koja, između ostalog, utvrđuju da novinari i urednici RTS-a ne mogu aktivno da učestvuju u predizbornoj kampanji.

Televizija, kao glavni izvor vesti i informacija za, kako je procenjeno, 85 procenata građana⁸ je primarni medij u kampanji. Pored toga, veliki broj sagovornika OEBS/KDILJP Ograničene misije naveo je da tabloidi, kao i društvene mreže, igraju bitnu ulogu i ponekad su i platforma za negativno vođenje kampanje. Neki sagovornici, i na centralnom i na lokalnom nivou, žalili su se na pristrasnost medija prema SNS-u i na jasne veze između određenih političkih partija i javnih glasila.

OEBS/KDILJP Ograničena misija je 18. februara započela sa kvalitativnom i kvantitativnom analizom monitorovanja izveštavanja medija u kampanji, obuhvatajući time pet dnevnih novina sa nacionalnom distribucijom i pet TV kanala u najgledanijim terminima.⁹ Do sada, medijski monitoring pokazuje opšti nedostatak kritičkog izveštavanja i umerenog tona u kampanji.

XI. PRIGOVORI I ŽALBE

Zakonom o izboru narodnih poslanika je utvrđeno da zaštitu izbornog prava garantuju RIK, Upravni sud i relevantni sudovi i istim zakonom je utvrđeno pravo satisfakcije glasača, kandidata i podnosioca izbornih lista. Prigovori na odluke, radnje ili propuste biračkih odbora podnose se RIK-u. Žalbe na odluke koje donesu opštinske uprave u vezi sa registracijom birača mogu se podneti MPDU, dok se na

⁸ European Journalism Centre: http://ejc.net/media_landscapes/serbia

⁹ Među njima su javni servis Radio Televizija Srbije (RTS1) i Radio Televizija Vojvodine (RTV1) i televizije u privatnom vlasništvu: TV PINK, TV B92 i TV PRVA; dnevne novine: Politika, Blic, Večernje Novosti, Danas i Kurir.

odluke RIK-a i MPDU može uložiti žalba Upravnom sudu, čije su odluke konačne. Pored toga, Krivičnim zakonom i Zakonom o izboru narodnih poslanika utvrđeno je koja kršenja biračkih prava podležu krivičnom gonjenju u okviru standardnog ili prekršajnog postupka pred niže stepenim sudom i mogu biti sankcionisani izricanjem novčane kazne ili presudom od najviše pet godina kazne zatvora. Ovim su obuhvaćeni, između ostalog, opstrukcija registracije birača ili kandidata i podmićivanje.

Do danas nije bilo prigovora na registraciju birača podnešenih MPDU, dok su četiri prigovora u vezi sa registracijom lista kandidata podnešena RIK-u. RIK je odbio sva četiri prigovora, od kojih su dva podnešena kao žalbe Upravnom sudu, koji je u jednom slučaju potvrdio odluku RIK-a, a u drugom slučaju se još čeka na odluku.

Kao i u slučaju prethodnih izbora, skupština nije imenovala članove Nadzornog odbora, koji, u skladu sa ZINP, treba da budu nadležni za praćenje i kontrolu aktivnosti kampanje partija, kandidata i medija¹⁰.

RIK je obavestio OEBS/KDILJP Ograničenu misiju da će odbacivati prigovore koji potpadaju pod nadležnost Nadzornog odbora, u skladu sa odlukom Vrhovnog suda iz 2006. Prigovori u vezi sa medijima se podnose RRA, koja je nadležna da ih ispita, na ispitivanje i do danas je RRA odlučila o sedam takvih prigovora¹¹.

XII. UČEŠĆE NACIONALNIH MANJINA

Prema Popisu stanovništva iz 2011, približno 20 etničkih manjina postoji u Srbiji. Najveće su: Mađari (3.53 procenata), Romi (2.05 procenata) i Bošnjaci (2.02 procenata). Budući da su Albanci bojkotovali popis u 2011, podaci ne odražavaju stvarni broj u Srbiji. Sve druge etničke manjine zastupljene su, svaka sa manje od 1 procenta stanovništva¹².

Zakon o političkim partijama iz 2009. sadrži odredbe koje promovišu učešće nacionalnih manjina u javnom životu. S obzirom da je 10.000 potpisa potrebno da bi se registrovala politička partija, jedna nacionalna manjina može da partiju registruje uz podršku od 1.000 potpisa. RIK je uveo nekoliko predostrožnosti, zahtevajući da uz listu nacionalne manjine budu podnešeni i program, statut i radnje preduzete u cilju zastupljenosti i promovisanja interesa nacionalne manjine, da bi se sprečila zloupotreba afirmativnih mera od strane političkih entiteta koji ne zastupaju nacionalne manjine.

Četiri partije nacionalnih manjina: SVM, Partija demokratske akcije Sandžaka, Crnogorska partija – Josip Broz (CP – Josip Broz) i PDD svoje izborne liste su nezavisno registrovale. Postoji i koalicija

¹⁰ Videti čl. 99 i 100 ZINP. Nadzorni odbor je poslednji put formiran za parlamentarne izbore 2000. godine.

¹¹ Kompanija Delta se žalila da je njen logo predstavljen u negativnom kontekstu u jednom televizijskom spotu SNS-a i RRA je odlučila da mediji treba prestanu sa emitovanjem spota. Kao odgovor na šest pritužbi pokreta *Dveri* o ograničenom pristupu različitim javnim glasilima, RRA se obratila emiterima da bih ih opomenula da moraju da obezbede balansiranu pokrivenost svim izbornim kandidatima. RRA trenutno ispituje još šest pritužbi u vezi sa medijima koje su podneli izborni kandidati.

¹² Videti rezultate Popisa iz 2011 na: http://popis2011.stat.rs/public_of_page_id=2162&lang=lat.

sastavljena isključivo od partija nacionalnih manjina.¹³ Neke od partija nacionalnih manjina su odlučile da u izborima učestvuju u koaliciji sa partijama rasprostranjenim po celoj zemlji.¹⁴

OEBS/KDILJP Ograničena misija je obavještena da su političke partije koje predstavljaju albansko stanovništvo pokušavale da se registruju na jedinstvenoj listi, ali nisu uspele da postignu dogovor o vođi liste i prevaziđu interne razmirice. Rezultat toga je da je PDD kandidat i učestvuje na izborima a preostalih pet albanskih partija je odlučilo da ih bojkotuje.

Učestovanje Roma u politici ostaje pasivno zbog ograničenih ljudskih i finansijskih sredstava u kombinaciji sa nedostatkom interesovanja.

Nakon izbora 2012. godine, MPDU je u biračkom spisku dodao latinično pismo i imena birača koji pripadaju nacionalnim manjinama se upisuju i na latinici i na ćirilici.

Međutim, prema MPDU, postoji još oko 50.000 imena ljudi iz nacionalnih manjina koje je potrebno u latinskoj transkripciji uneti u birački spisak. OEBS/KDILJP Ograničena misija je dobila izveštaje o broju etničkih Albanaca koji imaju prebivalište u južnoj Srbiji i koji su zabrinuti da bi odsustvo stalne registracije moglo uticati na njihovo pravo da glasaju.

XIII. DOMAĆI I MEĐUNARODNI POSMATRAČI

Budući da Zakonom o narodnim poslanicima, i pored ranijih preporuka OEBS/KDILJP-a nisu obuhvaćene odredbe o domaćem i međunarodnom posmatranju izbora, ovo pitanje je uređeno kroz uputstva RIK-a. Domaća organizacija - Centar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID) podneo je prijavu za akreditaciju 1.000 posmatrača koji će biti angažovani na posmatranju izbora na biračkim mestima širom Srbije i vodiće paralelno tabelarni prikaz glasova.

RIK je akreditovao OEBS-ovu misiju u Srbiji i posmatrače OEBS/KDILJP-a, kao i litvansku nevladinu organizaciju "International Election Study Center". Krajnji rok za podnošenje prijave za međunarodne i domaće posmatrače su 6. mart (za međunarodne posmatrače) odnosno 10. mart (za domaće posmatrače); do sada nema registrovanih prigovora koje se odnose na akreditaciju posmatrača. Zakonom nisu predviđeni posmatrači političkih partija, pošto je svakom registrovanom podnosiocu liste omogućeno da imenuje člana u proširenom sastavu i zamenika u RIK-u i u svakom BO.

XIV. AKTIVNOSTI OEBS/KDILJP OGRANIČENE MISIJE

OEBS/KDILJP Ograničena misija je započela sa radom u Beogradu 13. februara. Ograničena misija se sastala sa Premijerom, Ministarstvom spoljnih poslova, RIK-om, državnim agencijama koje su nadležne za različite aspekte izbornog procesa, kao i sa vođama i predstavnicima političkih partija, civilnog društva, diplomatskih misija i međunarodnih organizacija. Uspostavljeni su radni odnosi sa

¹³ Bošnjačka demokratska zajednica (BDZ), Građanski savez Mađara (MPSZ), Pokret mađarske nade (MRM), Bošnjačka demokratska zajednica – Emir Elfić.

¹⁴ Na primer, Bošnjačka demokratska zajednica Sandžaka (BDZ-Sandžak) učestvuje na izborima sa koalicijom koju predvodi LDP Čedomira Jovanovića; Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) sa koalicijom „Sa Demokratskom strankom za demokratsku Srbiju“; „Zajedno za Vojvodinu (ZZV) i Demokratska levica Roma u koaliciji sa Borisom Tadićem – Novom demokratskom strankom – Zelenima.

glavnim akterima na centralnom i lokalnom nivou. Dugoročni posmatrači su se sastali sa predstavnicima lokalnih samouprava, radnim telima, lokalnim ograncima političkih partija i civilnog društva, kao i sa predstavnicima regionalnih medija.

OEBS/KDILJP Ograničena misija namerava da preduzme zajedničku akciju sa Parlamentarnom skupštinom OEBS-a (OSCE PA) i Parlamentarnom skupštinom Saveta Evrope (PACE), koji će angažovati posmatračke delegacije za posmatranje na dan izbora. Gospodin Roberto Battelli je imenovan od strane Predsedavajućeg OEBS-a za specijalnog koordinatora koji će voditi kratkoročnu posmatračku misiju OEBS-a na ovim izborima.

Engleska verzija ovog dokumenta je jedina zvanična. Srpska verzija izveštaja je nezvanična.